

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Державної служби якості
освіти України03.08.2023 № 01-10/167

МЕТОДИКА
експертного оцінювання професійних компетентностей
учасників сертифікації (вчителів математики)

Методика розроблена для вивчення практичного досвіду роботи вчителів математики, які здійснюють реалізацію нового Державного стандарту на першому циклі базової середньої освіти

Реформування системи освіти України пов'язане з інтеграцією в загальноєвропейський освітній простір. Саме тому пріоритетними завданнями освітньої політики держави є забезпечення якості освіти та впровадження кращих світових практик. Реалізація цих завдань залежить від таких факторів, як професійність педагогічних кадрів, їхня готовність до ефективної діяльності в умовах змін та їхнє прагнення до безперервного вдосконалення фахової майстерності.

В українській освітній системі поєднання цих факторів закладено в зовнішньому оцінюванні професійних компетентностей педагогічних працівників – у процедурі сертифікації.

Метою сертифікації є виявлення педагогічних працівників з високим рівнем педагогічної майстерності, які володіють методиками компетентнісного навчання, та заохочення їх впроваджувати і поширювати нові освітні технології.

У 2023 році стартує сертифікація для вчителів математики, які реалізують новий освітній стандарт базового рівня освіти. Статтею 12 Закону України «Про освіту» математичну компетентність визначено однією з ключових компетентностей, яка необхідна для успішної життєдіяльності кожній сучасній людині. Основна роль у формуванні цієї компетентності належить саме вчителю математики – його професійності, вмінню навчати дітей думати, аналізувати, співставляти та порівнювати, використовувати математичні знання в повсякденному житті.

Державна служба якості освіти України (далі – Служба) відповідно до Положення про сертифікацію педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 р. № 1190 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 р. №1094) (далі – Положення), організовує вивчення практичного досвіду роботи учасників

сертифікації, розробляє та затверджує методичку експертного оцінювання професійних компетентностей учасників сертифікації (далі – Методика).

Методичку розроблено з урахуванням Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р, вимог професійного стандарту «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста), затвердженого Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства 23 грудня 2020 року № 2736 (далі – Професійний стандарт), підходів щодо оцінювання рівня професійних компетентностей вчителів, зазначених у Рамці безперервного професійного розвитку вчителів, розробленій Міністерством освіти і науки України спільно з Британською Радою в Україні.

Методика має інформаційний, роз'яснювальний та рекомендаційний характер і призначена для використання експертами під час вивчення практичного досвіду роботи учасника сертифікації (вчителя математики) (далі – учасник сертифікації).

Під компетентністю в цій Методиці розглядається системний прояв знань, умінь, досвіду, здібностей та особистісних якостей педагогічного працівника, що дають йому можливість успішно вирішувати функціональні завдання, які становлять сутність професійної діяльності.

Методикою передбачено експертне оцінювання 15 професійних компетентностей, визначених Професійним стандартом, за 25 критеріями.

Кількісний розподіл критеріїв за професійними компетентностями

Професійна компетентність	Критерії	Кількість критеріїв
1. Мовно-комунікативна	1.1. Мовно-комунікативна діяльність вчителя	2
	1.2. Розвиток мовно-комунікативних умінь та навичок в учнів	
2. Предметно-методична	2.1. Забезпечення реалізації змістової складової освітнього процесу	4
	2.2. Реалізація технологічної складової освітнього процесу	
	2.3. Моніторинг результатів навчання учнів	
	2.4. Коригувальна діяльність на занятті	
3. Інформаційно-цифрова	3.1. Використання цифрових технологій в освітньому процесі	2
	3.2. Цифровий етикет	
4. Психологічна	4.1. Забезпечення мотиваційної готовності учнів до навчальної діяльності	2
	4.2. Врахування психологічних особливостей учнів	
5. Емоційно-етична	5.1. Розвиток емоційного інтелекту учнів	2
	5.2. Емоційно-етична сфера особистості вчителя	
6. Педагогічного партнерства	6.1. Співпраця суб'єктів освітнього процесу на засадах партнерства	1
7. Інклюзивна	7.1. Здатність до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами	2
	7.2. Формування в учнів толерантного ставлення до дітей з особливими освітніми потребами	
8. Здоров'язбережувальна	8.1. Здійснення здоров'язбережувальної діяльності в закладі освіти	2
	8.2. Надання домедичної допомоги	
9. Проектувальна	9.1. Проектування освітнього середовища	1
10. Прогностична	10.1. Планування освітнього процесу та прогнозування його результатів	1
11. Організаційна	11.1. Організація освітнього процесу	1
12. Оцінювально-аналітична	12.1. Впровадження нових підходів оцінювання	2
	12.2. Оцінювання навчальних досягнень учнів	
13. Інноваційна	13.1. Використання інновацій у професійній діяльності	1
14. Здатність до навчання впродовж життя	14.1. Професійний розвиток та професійна співпраця	1
15. Рефлексивна	15.1. Аналіз власної професійної діяльності відповідно до вимог професійного стандарту	1
Загальна кількість критеріїв		25

Вивчення практичного досвіду роботи учасника сертифікації здійснюється за допомогою чотирьох методів збирання інформації з використанням цифрових технологій та триває мінімум один день.

Методами збирання інформації є:

- спостереження за навчальними заняттями;
- спостереження за самоаналізом проведених занять;
- аналіз самопрезентації практичного досвіду роботи учасника сертифікації;
- інтерв'ю з учасником сертифікації.

Спостереження за навчальними заняттями. Навчальні заняття учасник сертифікації проводить згідно з календарним планом його роботи та відповідним навчальним планом.

Експерти спостерігають не менше ніж за трьома навчальними заняттями або не менше 140 (офлайн) / 80 (онлайн) хвилинами навчального часу (сукупно) у разі переривання спостереження за навчальними заняттями через повітряні тривоги, відключення світла або з інших причин.

Спостереження може проводитись за заняттями:

- у 5-6 класах;
- у одному і тому самому класі: 5-му або 6-му;
- у класах на одній з паралелей за різними темами.

Спостереження за самоаналізом проведених занять. Учасник сертифікації здійснює самоаналіз двох занять за власним вибором після проведення всіх трьох навчальних занять або у день проведення останнього (третього) навчального заняття.

Експерти спостерігають за умінням учасника сертифікації здійснити об'єктивну самооцінку: результативності заняття / реалізації сформульованих цілей занять, ефективності використаних технологій, методів і прийомів навчання, характеристику реакції учнів на заняттях тощо.

Самоаналіз дає можливість з'ясувати розуміння вчителем сильних і слабких сторін власної професійної діяльності, встановити причинно-наслідкові зв'язки для прогнозування наступних навчальних занять. Тривалість самоаналізу проведених занять – до **20 хвилин**.

Аналіз самопрезентації практичного досвіду роботи учасника сертифікації. Самопрезентація передбачає розкриття учасником сертифікації обов'язкових змістових складових:

- **Я – вчитель** (коротка інформація про учасника сертифікації);
- **Освітнє середовище та його використання;**
- **Я – учні – батьки;**
- **Мої досягнення в професійній діяльності.**

Розкриття складових самопрезентації має доповнювати інформацію про учасника сертифікації щодо особливостей практичної діяльності: обґартування вибору модельних / навчальних програм; технологій, методів та прийомів навчання, які можуть бути представлені / продемонстровані фрагментарно під час навчальних занять. Маються на увазі напрацювання учасника сертифікації протягом двох останніх років, які, на його думку, є важливим у його професійній діяльності та на яких хотів би наголосити.

Самопрезентація готується заздалегідь у довільному форматі: розповідь із демонстрацією освітнього середовища (класу), електронна презентація (з аудіосупроводом та без нього), мультимедійна презентація, відеоролик, комбінація форматів. Формат самопрезентації не оцінюється. Експерти оцінюють зміст самопрезентації / повноту розкриття її складових. Тривалість самопрезентації – до **15 хвилин**.

Інтерв'ю з учасником сертифікації є завершальною складовою вивчення і спрямоване на уточнення даних, які не вдалося виявити / встановити / прослідкувати за допомогою інших методів збирання інформації. Тривалість інтерв'ю з учасником сертифікації – до **60 хвилин**.

Відповідно до Положення строк вивчення практичного досвіду учасника сертифікації визначають експерти. Проте в разі письмового звернення учасника сертифікації щодо неможливості участі у сертифікації у визначений термін, з наданням обґрунтованих підстав (довідка, лікарняний листок, наказ ЗЗСО тощо), експертна група складає **Акт про перенесення дати вивчення** (Додаток 1). У разі повітряної тривоги, відключення світла, вимкнення інтернету та інших причин, які спричиняють переривання вивчення практичного досвіду роботи учасника сертифікації, експерти складають **Акт про переривання вивчення** (Додаток 2).

У випадках, коли встановлено невідповідність даних про учасника сертифікації, поданих під час реєстрації, складається **Акт фіксації невідповідності учасника сертифікації встановленим вимогам** (Додаток 3).

Під час вивчення практичного досвіду роботи учасника сертифікації оцінювання кожної професійної компетентності відбувається за визначеними критеріями, які розкриваються через набір показників. Прояв / реалізація кожного показника фіксується в **Робочій таблиці вивчення практичного досвіду роботи учасника сертифікації** (Додаток 4).

Кожен критерій оцінюється від 1 до 5 балів:

1 (один) бал за критерій виставляється, якщо один або декілька його показників не простежувалися / не були реалізовані а інші його показники простежувалися фрагментарно / були реалізовані мінімальною мірою;

2 (два) бали за критерій виставляються, якщо його показники простежувалися фрагментарно та були реалізовані мінімальною мірою;

3 (три) бали за критерій виставляються, якщо його показники простежувалися іноді та були реалізовані певною мірою;

4 (чотири) бали за критерій виставляються, якщо його показники простежувалися майже постійно та були реалізовані достатньою мірою;

5 (п'ять) балів за критерій виставляються, якщо кожен його показник простежувався постійно та був реалізований повною мірою.

Бали за кожен критерій вносяться до **Таблиці експертного оцінювання професійних компетентностей учасника сертифікації** (Додаток 5).

Кількість балів за професійну компетентність (P_m), отримана учасником сертифікації від одного експерта, визначається як сума балів, набраних за всіма критеріями цієї компетентності:

$$P_m = \sum_{i=1}^4 n_{mi}$$

$$m = \overline{1,15}$$

$$i = \overline{1,4},$$

де n_{mi} — кількість балів за відповідний критерій.

Кількість балів за всіма професійними компетентностями (P), отриманих учасником сертифікації від одного експерта, визначається за формулою:

$$P = \sum_{m=1}^{15} P_m$$

За результатами експертного оцінювання професійних компетентностей учасника сертифікації експертна група заповнює форму експертного висновку, яку підписують усі її члени.

До експертного висновку вноситься кількість балів за кожен критерій, яка визначається як середнє арифметичне значення балів, отриманих від двох експертів за відповідний критерій:

$$n_{\text{сепк}} = \frac{n1_k + n2_k}{2}$$

$$k = \overline{1.1, 15.1},$$

де $n1_k$ — кількість балів за критерій від першого експерта;
 $n2_k$ — кількість балів за критерій від другого експерта.

Загальна сума балів ($N_{\text{заг}}$), набраних учасником сертифікації за результатами вивчення практичного досвіду його роботи, визначається за формулою:

$$N_{\text{заг}} = \sum_{m=1}^{15} n_{\text{сепк}}$$

Загальна сума балів, набраних учасником сертифікації, буде знаходитись в діапазоні від 25 до 125 балів.

Директор департаменту
акредитації та моніторингу

Неля ВЕЛИЧКО